

Даний факт свідчить про важливість емоційного компонента у вигляді емоційної спрямованості особистості за Б.І. Додоновим [2] при формуванні ціннісних орієнтацій студентів. Це ще раз доводить про необхідність розвитку емоційної спрямованості студентів технічних спеціальностей як інструмент формування професійного становлення майбутнього фахівця.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ананьев Б. Г. *О проблеме современного человековедения* / Борис Герасимович Ананьев. — М., 1977. - 380 с.
2. Додонов Б. И. *Эмоция как ценность* / Борис Игнатъевич Додонов. - М.: Политиздат, 1977. - 272 с.
3. Леонтьев Д. А. *Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности* / Дмитрий Алексеевич Леонтьев. - 3-е изд., доп. - М.: Смысл, 2007. - 511 с.
4. Rokeach M. *The Nature of Human Values* / Milton Rokeach. - New York: Free Press, 1973. – 244 p.

УДК 159.922.6

Гріньова О.М.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ОСОБИСТОСТІ Й ХАРАКТЕРУ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА

В статтю представлені результати теоретичного аналізу проблеми взаємозв'язку феноменів личности и характера в психолого-педагогической літературі.

На сучасному етапі розбудови Української держави основними пріоритетами становлення національної системи освіти є її євроінтеграція, подальша демократизація і гуманізація. Основною метою впровадження даних пріоритетів є формування нового покоління українців, з високим рівнем самосвідомості, самовизначення, особистісного розвитку в цілому. Необхідною передумовою становлення цих феноменів є формування у індивіда характеру "високого рівня організації" (за Н.Д.Левітовим [6]), оскільки особливості становлення у індивіда комунікативних, вольових, моральних, інтелектуальних і рефлексивних якостей характеру значною мірою зумовлюють його успішність як у виконанні різних видів діяльності, так і в побудові міжособистісних стосунків.

У роботах ряду як українських, так і зарубіжних вчених підкреслюється необхідність вивчення феномену характеру людини в єдності з становленням її особистісного розвитку. Однак важливою проблемою психологічної науки є розмежування понять "особистість" і "характер". Погляди переважної більшості вчених кінця ХІХ - початку ХХ ст. на становлення особистості й характеру можна об'єднати в наступні підходи:

- розглядається тільки один феномен (особистість або характер), під яким розуміється психічний склад людини в цілому;
- характер розглядається як якісний критерій особистісного розвитку, міра відповідності моральних якостей індивіда суспільним нормам;
- характер і особистість розглядаються, як протилежні феномени, які містять ряд протиріч і між якими відбувається "боротьба".

У роботах ряду радянських психологів підкреслюється думка про те, що вже на ранніх етапах онтогенезу відбувається становлення характеру як системи найбільш стійких особистісних рис, яка генералізується по відношенню до ситуації та діяльності, що зумовила її виникнення, усталюється й проявляється в різних модусах життєдіяльності індивіда і на подальших етапах онтогенезу сприяє формуванню одних особистісних якостей індивіда і гальмуванню інших (Б.Г.Анан'єв [2], Н.Д.Левітов [6], О.М.Леонтьєв [7]). Згідно з тезою О.М.Леонтьєва про те, що "внутрішнє діє через зовнішнє і цим само себе змінює", генезис характеру зумовлює активізацію особистісних якостей і властивостей, найбільш стійкі з яких, в свою чергу, переходять в якості характеру [7]. Тому, як зазначає Н.Д.Левітов, "... не лише особистість впливає на формування характеру, але й характер впливає на особистість", тобто становлення цих феноменів в онтогенезі є взаємопов'язаним і взаємообумовленим [6, С. 52]. Під "особистісними якостями" в роботах радянських психологів переважно розуміються ті властивості, які виникають в конкретному віці під впливом психічних новоутворень даного віку й проявляються в провідній діяльності. А "риси характеру" - це властивості, сформовані в різних видах провідної діяльності й під впливом основних психічних новоутворень попередніх вікових етапів, які зумовлюють особливості психічного розвитку індивіда на даному віковому етапі та є важливим чинником становлення нових особистісних якостей.

Такий підхід не означає статичності характеру. Автори підкреслюють динаміку взаємовпливу феноменів особистості й характеру в різні вікові періоди та зазначають, що на ранніх етапах онтогенезу більшою мірою особистість зумовлює генезис характеру. У роботах більшості радянських вчених підкреслюється думка про те, що найбільш сензитивним для становлення характеру є шкільний вік (В.І.Абраменко [1], О.А.Ахвердова [3], Н.Д.Левітов [6] та ін.). При цьому в радянській психології провідна роль в становленні характеру і навіть темпераменту як природної його передумови (В.М.Русалов [8]) відводиться соціальним факторам, а саме - вихованню. Формування соціально бажаного характеру у роботах деяких авторів (В.І.Абраменко [1], Л.С.Виготський [5]) вважається основною метою виховання. Тому в радянській психології підкреслюється думка про те, що активне виховання "характеру радянської людини" має починатись з молодшого шкільного чи старшого дошкільного віку. При цьому бажання самого індивіда, внутрішні чинники генезису його характеру, здатність до "саморуку" й "саморозвитку" не враховувались. Згідно з І.С.Булах, така точка зору в роботах радянських вчених домінує і по відношенню до проблеми особистісного розвитку школяра: "Пріоритетність ідеї формування особистості призвела до майже повної атрофії в розвитку моменту спонтанності, індетермінізму, оскільки в особистісному становленні превалювала ідея впливу зовнішніх соціальних чинників. Можна сказати, що доктрина розвитку як цілеспрямованого засвоєння знань, умінь і навичок без саморуку та творчості не відводила місця в особистісному зростанні ні духовності, ні душевності" [4, С. 71].

У дослідженнях сучасних українських психологів з даної проблеми акцент робиться на внутрішню психічну активність індивіда, "саморух" й "саморозгортання" психіки, "суб'єктність" як здатність індивіда керувати власним життям і бути суб'єктом власного психічного розвитку. Оскільки становлення даних феноменів нерозривно пов'язано з генезисом свідомості, то можна зробити припущення про те, що найбільш активне становлення суб'єктності як важливої передумови особистісно-характерологічного розвитку індивіда відбувається в більш пізні, ніж молодший шкільний вік, етапи онтогенетичного розвитку. Проведений аналіз літературних джерел виявив лише окремі розробки різних аспектів даної проблеми, зокрема ґрунтовні дослідження проблеми особистісного розвитку в підлітковому віці в роботах І.С.Булах [4], внутрішньої психічної активності, яка спонукає процес "саморуху" психічного, в тому числі – особистісного, розвитку В.О.Татенка [9], особливостей становлення характеру в підлітковому віці В.І.Абраменка [1], становлення "життєвого світу" індивіда як однієї з найважливіших умов його особистісного розвитку, а також взаємозв'язку становлення патологічних "картин світу" з різними акцентуаціями характеру в дослідженнях Т.М.Титаренка [10].

Дослідження різних аспектів взаємозв'язку становлення феноменів характеру й особистості в підлітковому і юнацькому віці зумовило виникнення в психологічній науці таких термінів, як "особистісно-характерологічні особливості", "особистісно-характерологічна мінливість", "особистісно-характерологічні властивості" та "особистісно-характерологічний континуум". Як зазначає О.А.Ахвердова, "континуум" означає неперервну множину елементів певної сукупності [3]. Тому під останнім терміном автор розуміє сукупність усіх можливих варіантів особистісно-характерологічного розвитку людини в діапазоні від психічної норми до психопатії.

Однак у фаховій літературі існує і інше розуміння поняття "континуум" як сукупності певних, тісно пов'язаних між собою явищ і процесів. Високу актуальність має вивчення проблеми особистісно-характерологічного континууму в межах норми психічного розвитку індивіда виходячи з даного визначення терміну "континуум". У даному контексті "особистісно-характерологічний континуум" являє собою складну систему, яка включає такі феномени особистісно-характерологічного розвитку, становлення яких найбільшою мірою визначає специфіку психічного розвитку індивіда, успішність його життєвої самореалізації.

Висока соціальна значущість дослідження проблеми особистісно-характерологічного континууму людини зумовлює необхідність виявлення сензитивних періодів становлення цього складного феномену. Здійснений аналіз психолого-педагогічної літератури не виявив таких досліджень. Це зумовлює високу актуальність і практичну значущість здійснення подальших, експериментальних досліджень особливостей особистісно-характерологічного континууму, виявлення сензитивних періодів становлення даного феномену, його чинників, механізмів, психолого-педагогічних умов формування даного феномену.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Абраменко В.И. *Закономерности развития характера у подростков и условия его формирования*: дисс. ... доктора психол. наук: 19.00.07 / Абраменко Виктор Иванович. - К., 1986. - 476 с.
2. Ананьев Б.Г. *Воспитание характера школьника* / Ананьев Б.Г. – М.: Знание, 1941. – 82 с.
3. Ахвердова О.А. *Личностно-характерологический континуум современного подростка* : Дисс. ... доктора психол. наук : 19.00.01 / Ахвердова Ольга Альбертовна. - Ставрополь, 1998. - 328 с.
4. Булах І.С. *Психологічні основи особистісного зростання підлітків*: дис. ... доктора психол. наук: 19.00.07 / Булах Ірина Сергіївна. - К., 2004. - 581 с.
5. Выготский Л.С. *Собрание сочинений в 6 т. / Л.С.Выготский. - Т.4. - М., 1984. - Т.4. Детская психология. - 1984. - 432 с.*
6. Левитов Н.Д. *Психология характера* / Левитов Н.Д. – М.: Издательство З.-М., 1969. -424 с.
7. Леонтьев А.Н. *Деятельность. Сознание. Личность* / Леонтьев А.Н. – М.: Политиздат, 1975. – 304 с.
8. Русалов В.М. *Предметный и коммуникативный аспекты темперамента человека* / В.М.Русалов // *Психологический журнал. – 1989. - Т.10. - №1. - С.11-16.*
9. Татенко В.А. *Психология в субъектном измерении: Монография* / Татенко В.А. - К.: Видавничий центр "Просвіта", 1996. - 404 с.
10. Титаренко Т.М. *Жизненный мир личности: структурно-генетический подход. - Дисс. ... доктора психол. наук : 19.00.01 / Титаренко Татьяна Михайловна. - К., 1994. - 305 с.*

УДК 378.091.12-051: [338.48+658] (477.82)

Герасимчук Л.В

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ТУРИЗМУ ДО ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ НАУКОВО-НАВЧАЛЬНОГО ЦЕНТРУ «СИНЕВИР»

В статье рассматриваются проблемы и пути совершенствования подготовки будущих менеджеров туризма. Определены преимущества потока иностранных инвестиций. Акцентировано внимание на их роли в решении социально-экономических проблем горных территорий. Обоснованные предпосылки и возможности внедрения учебной дисциплины «Инвестиционный менеджмент в туризме».

Постановка проблеми. В умовах жорсткої конкуренції все більше вимог стоїть перед майбутніми випускниками. Але проблема не лише у якості знань, але й в можливості розпочати власну справу. Виходом із даної ситуації може бути пошук альтернативних джерел фінансування, наприклад залучення інвестицій. Та професійним менеджерам туризму бракує навичок в підготовці, прийнятті та реалізації рішень відносно ефективного використання інвестиційних ресурсів. Враховуючи багатоплановість, масштабність джерел фінансування (у тому числі іноземних), різноманітних проектів та програм, виникає необхідність в опануванні світового досвіду з інвестиційного менеджменту. Тому дане дослідження є актуальним.